

Nr 29

Utlåtande i anledning av riksdagens år 1963 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverket, m. m., såvitt berättelsen hänvisats till jordbruksutskottet.

Berättelsen har, såvitt avser §§ 26—29 och 31, hänvisats till jordbruksutskottet.

1:o) *Den koncentrerade jordbruksrationaliseringen i norrlandslänen.* Under jordbruksdepartementet, § 26, har revisorerna lämnat en redogörelse för den s. k. KR-verksamheten inom de fyra nordligaste länen och i anslutning därtill fogat vissa reflexioner rörande kostnaderna för nämnda verksamhet. (Del I, s. 225—239.)

Utlåtanden har avgivits av *riksrevisionsverket, lantbruksstyrelsen, lantmäteristyrelsen och skogsstyrelsen samt vederbörande länsinstitutioner i Västernorrlands län, Jämtlands län, Västerbottens län och Norrbottens län.* (Del II, s. 226—232.)

Utskottet. Under förevarande paragraf redovisar revisorerna resultatet av vissa undersökningar rörande den hittills bedrivna verksamheten i fråga om koncentrerade rationaliseringsinsatser på jordbrukets område inom de fyra nordligaste länen samt knyter härtill vissa reflexioner rörande kostnaderna för denna s. k. KR-verksamhet. Med hänsyn till att den ifrågavarande verksamheten endast bedrivits under en jämförelsevis kort tid, cirka tre år, anser revisorerna det ännu vara för tidigt att fälla något mera bestämt omdöme om det uppnådda resultatet. Då de investeringar som företagits eller förestår beträffande de berörda norrländska jordbruken är synnerligen omfattande, finner revisorerna det angeläget, såväl från statsverkets synpunkt som för vederbörande jordbrukare själva, att det eftersträfvade syftet verkligen vinnes, d. v. s. att enheterna utvecklas till ekonomiskt lönsamma och på lång sikt bestående brukningsenheter. Revisorerna betonar önskvärdheten av att det ekonomiska utfallet noga följes från vederbörande myndigheters sida och understryker i sammanhanget behovet av förenklingar i fråga om det administrativa arbetet vid de i verksamheten engagerade organen.

Vad revisorerna anför om vikten av att följa lönsamhetsutvecklingen på de rationaliserade gårdarna är såsom framgår av remissutlåtandena beaktat genom att dessa gårdar deltar i bokföringskontroll enligt av lantbruksstyrelsen utfärdade anvisningar till vederbörande länsorgan i de ifrågavarande länen. Vidare har såsom framgår av utredningen i ärendet i anledning av Kungl. Maj:ts beslut den 19 december 1963 en särskild arbetsgrupp

inom lantbruksstyrelsen, lantmäteristyrelsen och skogsstyrelsen utrett det samlade behovet av och formerna för särskilda rationaliseringsinsatser inom jordbruket i Norrland och därmed jämförbara bygder samt den 29 september 1964 avlämnat en promemoria därom till lantbruksstyrelsen. Efter behandling har styrelsen den 12 oktober 1964 med överlämnande till Kungl. Maj:t av arbetsgruppens promemoria föreslagit att verksamheten med särskilda rationaliseringsinsatser från och med budgetåret 1965/66 utvidgas på sätt i promemorian föreslagits och i övrigt utformas i enlighet med de däri framförda förslagen.

Enligt vad utskottet erfarit är ärendet efter remissbehandling för närvarande föremål för Kungl. Maj:ts prövning, och förslag i ämnet torde kunna förväntas till 1965 års riksdag. Vad revisorerna anfört torde vid sådant förhållande enligt utskottets mening icke ge anledning till någon riksdagens åtgärd. Utskottet har i enlighet härmed ansett sig kunna begränsa sig till att vad i ärendet förevarit för riksdagen

omförmäla.

2:o) *Den yttre jordbruksrationaliseringen i Örebro län.* Under jordbruksdepartementet, § 27, har revisorerna redogjort för vissa iakttagelser angående den yttre rationaliseringen i Örebro län under åren 1957—1962. (Del I, s. 240—248.)

Utlåtanden har avgivits av *lantbruksstyrelsen* och *lantbruksnämnden i Örebro län*. (Del II, s. 232—239.)

Utskottet. Vid företagen undersökning av den yttre rationaliseringen i Örebro län under åren 1957—1962 har revisorerna erhållit intrycket, att i lantbruksnämndens rationaliseringsarbete ingått ett påfallande stort antal smärre åtgärder, vilka endast i ringa mån lett till de resultat som åsyftades med 1947 års principbeslut för den yttre rationaliseringen och i än mindre grad motsvarar 1959 års utvidgade normer. Revisorerna understryker därför vikten av att rationaliseringsverksamheten i högre grad än hittills inriktas på att åstadkomma brukningsenheter, som med dagens betraktelsesätt kan väntas bli bestående på längre sikt.

Som framgår av vad lantbruksstyrelsen anfört har lantbruksnämndens verksamhet med yttre rationalisering sedermera anpassats till den av revisorerna förordade inriktningen. Med hänsyn härtill inskränker sig utskottet till att vad i ärendet förevarit för riksdagen

omförmäla.

3:o) *Visst jordbruksrationaliseringsärende i Örebro län.* Under jordbruksdepartementet, § 28, har revisorerna uttalat kritik mot lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnden i länet i anledning av vissa åtgärder i samband med

jordbruksrationaliseringsärende i Ervalla socken, Örebro län. (Del I, s. 249—257.)

Utlåtanden har avgivits av *lantbruksstyrelsen* och *lantbruksnämnden i Örebro län*. (Del II, s. 240—245.)

Utskottet. Revisorerna påtar vissa av lantbruksnämnden i Örebro län vidtagna åtgärder i samband med försäljning år 1962 av viss av nämnden för rationaliseringsändamål förvärvat jordbruksegendom i Ervalla socken. Enligt revisorernas mening överensstämmer det inte med principerna för rationaliseringsverksamheten att, såsom skett i det aktuella fallet, delar av egendomen av nämnden tillskiftats sådana brukningsenheter, som inte ens efter tillköpet på långt när fyller kravet att utgöra bärkraftiga jordbruk, särskilt som samtidigt intresse förefanns hos andra lämpliga spekulanter. Vidare finner revisorerna anmärkningsvärt, att nämnden, som icke beaktat visst anbud, vid sin anbudsprövning tillmätt den omständigheten betydelse, att vederbörande tidigare på samma fastighetsdel lämnat ett alltför lågt anbud. Då enligt vad revisorerna förspott ett sådant tillvägagångssätt tilllämpats även av andra nämnder har de velat understryka, att stöd härför saknas i författning eller i för lantbruksnämnderna gällande instruktioner. Revisorerna anser även, att lantbruksstyrelsen, som på hemställan av en anbudsgivare företagit utredning rörande lantbruksnämndens åtgärder i samband med ifrågavarande försäljning, hade bort lämna denne otvetydigt besked om sitt ställningstagande i ärendet.

Utskottet finner för sin del att förevarande ärende kunde ha handlagts på ett mera tillfredsställande sätt. Med anledning av vad revisorerna anfört vill utskottet framhålla vikten av att gällande bestämmelser och riktlinjer för rationaliseringsverksamheten noggrant följes av lantbruksnämnderna. Vad härefter gäller revisorernas uttalande rörande lantbruksstyrelsens besked till en anbudsgivare, finner utskottet visserligen att av styrelsen avlåten skrivelse i frågan varit till fyllest som upplysning i ärendet, men att densamma måhända kunde varit klarare avfattad. Utskottet anser sig kunna begränsa sig till att vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmåla.

4:o) *Tarvs sambruksförening*. Under jordbruksdepartementet, § 29, har revisorerna lämnat en redogörelse för verksamheten vid Tarvs sambruksförening och har i anslutning därtill framfört vissa synpunkter rörande samjordbruk. (Del I, s. 258—267.)

Utlåtanden har avgivits av *riksrevisionsverket*, *lantbruksstyrelsen* och *lantbruksnämnden i Stockholms län*. (Del II, s. 245—247.)

Utskottet. Revisorerna har redogjort för uppkomsten och utvecklingen av det samjordbruk som sedan år 1951 bedrivits av Tarvs sambruksförening.

Därvid har revisorerna fäst uppmärksamheten på de svårigheter som mött denna sambruksförening samt pekat på vissa förhållanden som bidragit till det dåliga resultatet vid föreningens jordbruk. I samband härmed har också understrukits vikten av att, därest föreningsjordbruk med statligt stöd skall fortsättas vid Tarv, en noggrann prövning sker av de jordbrukstekniska och ekonomiska förutsättningarna härför. Med hänsyn till den ringa avslutning systemet med samjordbruk vunnit i vårt land har revisorerna funnit motiverat att ifrågakvarande form för storjordbruk prövas i ytterligare ett antal fall.

Såsom av utredningen i ärendet framgår har Tarvs sambruksförening gått i likvidation, och föreningsjordbruket drivs numera i avvaktan på att jordbruksdriften skall avvecklas senast vid arrendetidens utgång den 14 mars 1965. Med hänsyn härtill och då berörda myndigheter förklarat sig i huvudsak instämma med de synpunkter riksdagens revisorer framfört i förevarande fråga, vill utskottet begränsa sig till att vad i ärendet förevarit för riksdagen

omförmåla.

5:o) *Hjälmare Kanal- och Slussverks Aktiebolag*. Under jordbruksdepartementet, § 31, har revisorerna uttalat sig i fråga om angelägenheten av att bolagets skogar och jordbruk i största möjliga utsträckning införlivas med domänverkets kronoskogar och jordbruksdomäner samt föreslagit prövning av frågan om bolagsformens bibehållande i begränsad omfattning. (Del I, s. 282—286.)

Utlåtande har avgivits av *domänstyrelsen*. (Del II, s. 264—266.)

Utskottet. Revisorerna erinrar om att domänstyrelsen i samband med statens förvärv år 1958 av samtliga aktier i Hjälmare Kanal- och Slussverks Aktiebolag föreslog att kanalrörelsen och den industriella verksamheten i fortsättningen skulle drivas i bolagsform, intill dess utredning om kanalens bibehållande verkställdes, medan jordbruks- och skogsfastigheterna skulle överföras till domänverket för att förvaltas enligt för kronoparker gällande grunder. Någon ändring av bolagets driftsformer har emellertid ännu icke vidtagits i vidare mån än att ett par rörelsegrenar avvecklats och att den administrativa ledningen överförts till Västerås revir. Revisorerna anser anledning saknas att ytterligare uppskjuta den rationalisering som skulle ernås om bolagets skogar och jordbruk i största möjliga utsträckning införlivades med domänverkets kronoskogar och jordbruksdomäner. Däremot är revisorerna icke beredda att taga definitiv ställning till frågan om huruvida kanaltrafiken och kvarstående bruksrörelse kan motivera bolagsformens bibehållande i begränsad omfattning men anser att detta spörsmål bör upptagas till prövning snarast.

Domänstyrelsen framhåller i sitt yttrande att styrelsen genom etappvis vidtagna åtgärder av olika slag förberett ett fullständigt och slutligt inlemmande av bolagets tillgångar i domänfonden. Detta förberedande avvecklingsarbete har enligt styrelsen av sociala och företagsekonomiska skäl fått ske med försiktighet och i en långsammare takt än vad som från början planerades. Styrelsen uttalar att upplösning av bolaget och slutligt införlivande av bolagets hela rörelse med domänverkets förvaltning bör under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande kunna ske före 1965 års slut. Med denna tidsplan kan enligt styrelsens uppfattning rimliga krav på hänsynstagande till arbetarnas och ortens intressen tillgodoses samtidigt som företagsekonomiska och förvaltningstekniska synpunkter blir beaktade.

Av vad som sålunda inhämtats i ärendet finner utskottet skäl antaga, att syftet med revisorernas uttalande blir tillgodosett utan att några särskilda åtgärder från riksdagens sida behöver vidtagas. Utskottet har i enlighet härmed velat begränsa sig till att vad i ärendet förevarit för riksdagen omförmäla.

Stockholm den 1 december 1964

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

beträffande §§ 26 och 27:

från första kammaren: herrar Hjalmar Nilsson, Lage Svedberg, Nils Hansson, Carl Eskilsson, Mossberger, Hedström, Hermansson, Gunnar Pettersson, Isacson och Manne Olsson*;

från andra kammaren: herrar Hansson i Skegrie, Sköld, Lindström, Östlund, fru Lindskog, herrar Johanson i Västervik*, Nilsson i Lönsboda*, Eliasson i Moholm*, Franzén och Rimås*.

beträffande §§ 28, 29 och 31:

från första kammaren: herrar Hjalmar Nilsson, Lage Svedberg, Nils Hansson, Carl Eskilsson, Mossberger, Hedström, Hermansson, Magnusson och Gunnar Pettersson;

från andra kammaren: herrar Hansson i Skegrie, Sköld, Östlund, fru Lindskog, herrar Arweson, Johanson i Västervik*, Eliasson i Moholm*, Eskilsson i Likenäs, Rimås* och Jönsson i Ingemarsgården.

* Ej närvarande vid justeringen.